

Obscure milieclub heropent jacht op berucht gif

In Kirgizië overleden vorig jaar schapen die hadden gedronken van water dat was vervuild met DDT.

Foto Milieukontakt

Kirgizië

130814 © de Volkskrant

0 100 km

Bram de Borst is voorzitter van Milieukontakt. Helaas is DDT 'verdraaid werkzaam', zegt hij.

DEVENTER

Vijf jaar geleden besloten handelaren in agrarische spullen in Kirgizië hun lokale stortplaats van chemisch afval maar weer eens op te graven. Daar waren oude voorraden DDT weggewerkt om ze voor altijd uit het milieu te houden, zoals internationale verdragen voorschrijven. Maar voor wie een oogje wilde dichtknijpen, waren die pesticiden nog steeds geld waard.

VAN ONZE VERSLAGGEVER JEROEN TROMMELEN

Met trekkers en graafmachines werd het DDT, een van de schadelijkste bestrijdingsmiddelen ooit gemaakt, omhoog gehaald en verkocht op de lokale markt. Het alarm ging pas af toen in 2011 35 mensen in het ziekenhuis belandden na het eten van vlees van koeien die op de gifbelt uit regenwaterplassen hadden gedronken. Ook een passerende kudde van 130 schapen ging, in 2013, dood na het drinken van vervuild water.

'Het spul is ook zo verdraaid werkzaam', verzucht Bram de Borst, oud-directeur van ingenieursbureau Tauw in Deventer. 'Duidelijk was dat het niet voldoende zou zijn om alleen een hek rond die stortplaats te zetten.' De locatie moest worden afgedekt, beveiligd en permanent bewaakt. Dat is gelukt dankzij de vanuit Nederland georganiseerde samenwerking tussen lokale overheden en lokale en internationale milieclubs, waarbij Tauw nauw betrokken was.

Tot twee jaar geleden stond De Borst (60) aan het hoofd van Tauw Consultancy, een bedrijf met ruim duizend personeelsleden in zes Europese landen en een omzet van ruim 100 miljoen euro. Dit jaar werd hij gevraagd voorzitter te worden van Milieukontakt, een op het oog nogal obscure milieubeweging die op sterven na dood leek te zijn. Geen gebruikelijke bijbaan voor een topman uit het bedrijfsleven,

geeft hij toe. 'Maar het was duidelijk dat er iets moest gebeuren.'

Milieukontakt werd aan het eind van de Koude Oorlog opgericht door de Stichting Natuur en Milieu en Milieudefensie. Ze moest de prille democratisering in Oost-Europa steunen en helpen om daar onafhankelijke milieubewegingen op te zetten. Al snel kwamen daar praktische projecten bij, zoals dat in Kirgizië. Een van de meer succesvolle programma's van Milieukontakt is de opsporing en opruiming van 'obsoleete pesticiden', zoals de oude gifvoorraden worden genoemd.

In 2008 had de organisatie nog vijftien mensen in dienst die tal van activiteiten coördineerden in Oost-Europa en Centraal-Azië. Zo werd bijvoorbeeld de embryonale milieubeweging in Oekraïne in contact gebracht met die in Polen, waar men al wat verder was. Maar inmiddels zijn de meeste fondsen verschrompeld en is de belangstelling voor internationale milieusamenwerking vrijwel verdwenen. De club heeft nog 1,6 arbeidsplaatsen over. Zij doen hun werk vanuit een zijkamertje bij reisagent Russia Travel in Amsterdam.

'De overheid gaat er tegenwoordig van uit dat het bedrijfsleven een deel van deze taken wel zal overnemen', zegt De Borst. Maar de voormalige ondernemer weet hij het zo niet gaat. 'Bedrijven investeren in landen wanneer ze daar een belang zien voor zichzelf. Dat sommige een deel van hun winst besteden aan goede doelen, is iets anders.'

Dat Milieukontakt bij ingenieursbureau Tauw aanklopte om de club te redden, was echter geen toeval. Het bedrijf is sinds de jaren tachtig wereldwijd actief in het saneren van gifbelten en vervuilde terreinen. Het steunde de milieubeweging al jaren zonder daar zelf aan te verdienen, net als branchegenoot Witteveen en Bos.

'Een klein verlies van enkele tienduizenden euro's per jaar vonden we acceptabel.'

Maar in veel landen is het bedrijfsleven niet aanwezig, simpelweg omdat er geen handelsrelatie is. 'Dat geldt onder meer voor landen die geen olie of gas hebben, zoals Tadzjikistan of Kirgizië. Steun aan die landen is een soort humanitaire ontwikkelingshulp.' Daar is een echte organisatie voor nodig, vindt hij. 'Geen club van twee mensen, dat kan natuurlijk niet.'

Als het aan De Borst ligt, heeft de milieuclub weer snel vijf tot zeven mensen in dienst en zijn er nieuwe fondsen aangeboord. Bij de Europese Unie, maar ook bij het bedrijfsleven. Er wordt gesproken met een bedrijf dat handelt in zonne-energie en toevallig heeft Tauw een klimaatneutrale lichtmast ontwikkeld die interessant kan zijn voor rurale gebieden in het Oosten.

Voor het opruimen van oude gifbelten, waar de hele wereld bij is gebaat, kan de samenwerking met het Green Cross in Zwitserland worden versterkt. Ook die milieuorganisatie werd opgericht aan het eind van de Koude Oorlog, door Michael Gorbatsjov en Lech Walensa. 'En misschien zijn we in sommige landen ook wel klaar omdat ze het inmiddels zelf kunnen. Moldavië bijvoorbeeld heeft zelf de weg naar fondsen gevonden om oude gifvoorraden op te ruimen. Het land is grotendeels afhankelijk van wijnproductie. Het realiseert zich dat het zich geen gifschandaal kan veroorloven. Dan kunnen we zeggen: mission completed.'

Wereldwijd liggen echter nog miljoenen tonnen DDT in oude voorraadschuren of slechts voor het oog weggewerkt onder de grond. 'Voor gifsoorten als DDT en lindaan samen schatten we de voorraad op 5 miljoen ton, mogelijk meer. Deels zit het gewoon in de atmosfeer. In het veegvuil van de Amsterdamse straten vinden we DDT, net als in vers gevallen sneeuw in Alaska. Het is een illusie

dat we dit probleem voldoende hebben opgelost.'

Wereldwijd bedreigen nog miljoenen tonnen DDT mensen en dieren. Een bijna vergeten milieuorganisatie wil ze opsporen en onschadelijk maken.